Ч. 86. (10.762). Львів, вівторок 20. квітня 1926. Pasztowa opłata zapłacona ryczałtem Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Ґанґрена.

До розправи проти б. міністра фінансів і дир. П. К. О. Губерта Ліндого.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 14. квітня 1926.

Колишні міністри на лаві обвинувачених — це явище таке старе, як сама інституція міністрів. Колиж не привязувати ваги до міністерського титулу, а брати на увагу лише компетенції їхньої влади, то історики навелиб нам цілі реєстри кермуючих державою діячів усіх часів і всіх народів, що завдяки своїй високій посаді скоштували згодом — отрути, шовкового шнурка, гільотини або кулі, вигнанчого листа або вязничих крат. Чи їх суддею був єдиний їх зверхник-самодержавець, чи гнів народу, що втратив терпець — це байдуже. Навіщо клікати істориків на поміч: пять грецьких міністрів, розстріляних два роки тому, голосні в останній війні процеси французьких міністрів Кайо і Мальві, та й хочби сумної слави процес наших таки українських міністрів Голубовича й Жуківського в Київі в 1918 р. — це факти, що є ще у свіжій і загальній памяті. Генеза всіх тих процесів одна: невдача політики, яку вони — ці міністри — вели. В більшости випадків присуджені діячі є жертвенними козлами: на когось требаж звалити вину за катастрофу; буває, що вони не тільки формально відповідальні, але й справді завинили короткозорістю чи фальшивою політичною калькуляцією. Всеж: вони зі своєї вини чи без вини відповідають як **політики** їх процеси є **політичні**! І коли уложуться пристрасти та злобу дня присипле попіл десятиліть — нарід згадує їх може й без жалю, але й без — почуття сорому.

Процес Губерта Лінде, ще недавно низшого урядовця почти у Львові, а потім міністра фінансів відродженої польської республики й директора одної з найбільших польських державних установ, Польської Каси Ощадности, належить до тих процесів, які, навпаки, тавром сорому покривають державу й нарід. Губерт Лінде — це навіть не Віндішґрец, який плащиком патріотизму й вищих ідейних цілей прикриває своє ґрандіозне ошуканство. Акт обвинувачення закидає Г. Ліндому **злобне** ділання на шкоду держави. Та чи він наразив державу на втрату близько двох міліонів зол. з розмислом, зі злочинних мотивів — чи з „чесної" нездарности та глупоти („nieporczytalny-м" назвав його один зі свідків) — він є плодом свого середовища й сучасних відносин, а його процес розкриває образ гнилі, ґанґрени, яка розкладає організм не лише одиниці, прикованої до лави обвинувачених. Злочини, які в тому процесі судять, на перший погляд з політикою не мають нічого спільного і належать до категорії звичайної криміналістики. Але глибше вглянути — цей процес має далеко ширше значіння, ніж навіть суження провин суто політичної натури.

„Нарешті, — падіє одна з варшавських ґазет, — ґанґрена, яка від так давна вкралася до загально відомої ПКО., буде усунена мікроскопійним розслідом хороби у світлі нічим не переможеної судової правди". І щож показується? При „мікроскопійному розсліді хороби" — вилазить на верх така сила ріжнородних бацииль і мікробів, що врешті й сам даний випадок недуги сходить на другий плян, а виринає питання: відкіля вони там взялись і чи взагалі можуть вони існувати відокремлено, та чи — знищивши їх в оцьому одному місці — поможе воно щось загальній ґанґрені ?!

Справді, сам акт обвинувачення проти Губерта Лінде, якого оце пятий день судять у Вавшаві, хоч який сам собою цікавий, а проте блідне при цих „квітках", які несподівано то тут то там виростають підчас самої розправи. Кажучи коротко: обвинувачують його в низці явно шкідливих та явно самочинних трансакцій величезними грішми з громадської кишені. І так купив він у Лодзі будинок для П. К. О. вартости 24.000 долярів за 68.000 дол., видав 90.000 зол. за будівельний матеріял, якого не було, ґарантував приватну позичку свого брата (і потім цілістю мусів заплатити її) на суму 10.000 англ. фунтів і 20.000 дол., скуповував залізничі облігації так розумно, що П. К. П. зразу влетіла на 663.948 зол., видавав неймовірної висоти „зачети" вищим урядовцям П. К. О. і т. д. і т. д. Разом з ним судять „посередника" при купні згаданого будинку в Лодзі, лодзького інжиніра Бау'а, який на „посередництві" „заробив" 8.000 долярів, та який „продав" П. К. О. будівельний матеріял на будову соймового будинку за 90.000 зол., взагалі не маючи жадного матеріялу. „Der dritte im Bunde" — це шеф технічної контролі будівель П. К. О., Гриневіч, який саме „помилився" в оцінці будинку в Лодзі лише на суму 75.000 долярів і який другий раз „помилився", склавши урядовий звіт про оглядини двох ваґонів цегли й ваґону дерева — не бачивши на очі ніяких ваґонів, яких таки й не було!...

Ні один з обвинувачених не признається до вини. Губерт Лінде бороniться ось якими арґументами: всі його розпорядки були цілком законні, бо виходили з його функцій голови цілком самостійної і від нікого незалежної установи; купував для П. К. О. доми і свідомо переплачував їх, але мусів це робити, бо „престіж" П.К.О. вимагав власного помешкання; не звертав великої уваги на висоту платіжів у марках, бо заздалегідь не вірив у вартість марки; тримав ґарантію, дану свому братові, в тайниці, бо боявся повені анальоґічних прохачів, тим паче, що (буквально :) „натиск з численних урядових кол ув у цім напрямку дуже сильний". Иншими словами: все, що робить „самостійне й в'д нікого незалежне начальство", є добре, а коли і зле, то не може підлягати карі; збереження „престіжу" є імперативом, який не рахується з ніякими „дрібницями"; б. міністр фінансів і директор державного банку не вірить у вартість власної державної валюти, але це не перешкаджає йому дальше займати ці посади; зробивши свинство, треба тримати його в таємниці зі страху, щоб „численні урядові кола" не спонукали зробити таких свинств більше...

Свідки. Передовсім шестеро їх примусово стягнено до суду; головний свідок Маріян Лінде*) „виїхав" за границю. Ця нехіть більшости свідків явитися перед судом, яка посунулась так далеко, що один із них предявив аж сфальшоване лікарське свідоцтво на свою смертельну хоробу (він був здоров, як кінь, а злякавшися асисти поліції, втік вікном і мерщій прибіг до суду), — показується так само у змісті їх зізнань. Більшість зізнань — дуже обережні: і сюди і туди. Не завадить, мовляв, на всякий випадок, залишити собі фірточку. Нині він за розтрату 2 міліонів золотих на твердій лаві обвинувачених, але хто його знає, чи швидше-пізніше не буде він знову сидіти на всевладному вигідному шкуряному кріслі ?! А свідки цеж — урядовці П. К. О. чи инших державних інституцій, люде, які мають постійно до діла з установами міністерства фінансів. Наражуватись б. міністрові фінансів у державі, де міністри міняються, як у калєйдоскопі — це просто глупо!...

Слухаючи розправи, відноситься враження одного величезного господарського балагану, в якому заплутані всі — винуваті й невинуваті — і сам біс не розбере, хто має відповідати перед буквою закону, а хто **формально** невинний. Закидують нпр. Ліндому представлення фальшивого білянсу П. К. О. за 1925 рік. Після зізнань ріжних фаховців оборонець питає одного з них, представника Найвищої державної контролі: Що має зробити директор банку, коли білянс його інститутції находить повне одобрення міністерства фінансів, а Найвища контроля клясифікує його фальшивим ?! Відповісти щонебудь — справді важко.

Показується дальше нпр. таке, що П. К. О. **завжди** виплачує поставцями згори 100 прц. їх оферти; чи не пригадує воно історії з масовими фіктивними офертами на військові достави, які російська інтендатура платила згори, не бачучи ані доставця ані товару, довіряючи одному слову... Распутіна ?!... А самі „наочні „оглядини" 2-ох неіснуючих ваґонів неіснуючої цегли й дерева — чи це не капітальний зразок панами? Дальше: всі в один голос, включно з б. премєром Вол. Ґрабським, признають заслуги обвинуваченого для „розмаху" П. К. О. Але факт залишається фактом, що білянс П. К. О. в 1924 р. був пасивний та що самі кошти адміністрації тої установи перевищували суму її доходів! Який характеристичний приклад на загально пануюче поняття „розмаху": хай і господарка понад стан, аби з широким жестом... Zastaw się, a postaw się! і т. д. і т. д.

В момент писання цих рядків присуд ще не оголошений. Та він байдужий. Звільняючий чи засуджуючий — все одно він не принесе оздоровлення недуги, якого жде від присуду польський наївний публіцист. Щоби вилічити недугу, на яку хворіє П. К. О., треба змінити **систему**, яка **між иншим** забрала у свої лабети також П. К. О. А щоби змінити систему — треба змінити **світогляд і психіку**, з яких ця система зродилась. Такої зміни не принесе одна судова розправа проти одної людини, бо її взагалі не переводиться **судовими** присудами.

І. Кедрин

*

Від Ред.: Саме після зложення цієї статті наспіла з Варшави телеграфічна вістка, що в суботу в год. 3·45 попол. сержант польської армії Вацлав Цмелевський застрілив Губерта Лінде на вулиці в хвилі, як він вертав з розправи до своєї хати. Близші подробиці про це подаємо в середині числа.

*) Маріян Лінде, на якім польський скарб з легкої руки його брата „заробив" около 65.000 долярів, це теж цікавий „промисловець". На ширший овид виплив уже давно, яких 25 років тому, коли зорґанізував у Львові картель фабрикантів содової води. До кількох місяців картель збанкротував, а всі його члени були зруйновані. „Президент" картелю, Маріян Лінде, який робив широкий ужиток з права підписування в імени картелю векслів, утік аж до Сирії. Там дивним-дивом став — австрійським консулом. В 1918 р. переноситься до Букарешту, де стає польським консулом. На валютових операціях леями і марками (як консуль раз-по-раз їздив до Львова!) заробляє маєток. Живе на широку стопу, купує в Закопанім санаторію Длуських, та з приненням інфляції — як усі подібні ґешефтярі — ломить карк. Пробує ратуватися, продаючи львівській Касі Хорих закопанську санаторію за пів міліона долярів (!), але находяться його приятелі, які зраджують Касі Х. таємницю, що за ці гроші можна мати десять таких санаторій і тоді інтерес зривається. Остання дошка ратунку: брат, директор П. К. О. пільог відомий.

Німеччина і Ліґа Націй.

Відповідь німецького уряду.

Німецький уряд вислав такого листа до генер. секретаріяту Ліґи Націй :

„Пане ґенер. Секретарю! Потверджуючи одержаний від Вас лист з дня 20-го марта, маю честь повідомити Вас, що німецький уряд готов вислати свого представника, щоби взяв участь у нарадах комісії, утвореної згідно з постановою Ради Ліґи Націй дня 18-го марта, з метою розглянути справу складу Ради, скількости членів і спосіб вибору. Застерігаю собі ще право призначення німецького представника. При цьому дозволяю собі вказати на те, що німецький представник зовсім природно находитиметься в инщімстановищі як представники инших держав, з тої причини, що Німеччина не є членом Ліґи Націй. Це своєрідне становище Німеччини буде приневолений узяти на увагу не лише німецький представник, але воно приневолює виразно підкреслити, що його участь у нарадах не може торкатись справи рішення німецького уряду дотично вступу Німеччини до Ліґи. Штреземан".

мешодив від Ебен Серахжа (Aben Cerrag), стоя у ворожому відношенні до пана Абу Гассана. Кінець-кінцем Абу Гассан заманив усіх Абенсераджів до альгамбри, себто „червоного замку" мавретанських каліфів і вигубив їх тут. Це сталося біля 1460 р. Загальна подія сталася темою відомого оповідання визначного французького письменника й дипльомата Франсоа Рене Шатобріяна п. н. „Aventures du dernier des Abencerages". Стілька про історію роду Абенсераджів. Нещастя хотіло, що за переклад на українську мову взялася людина без знання хочби тільки читати по французькому, а редакція журналу „Нова Хата" переданого собі рукопису не справила. Так славний і відомий твір гомінного французького письменника вийшов у карикатурному вигляді, з безліччю барбаризмів, засмічений польщизною, неопрацьований на чисту українську мову. Польський перекладач не потребує перемодовляти чужих назвищ до властивого вимовлення, за те на українській мові виходить чудасія, коли чуже ймення хтось живцем читає по польськи. Переклади з чужих мов — це не така собі легка й безжурна, автоматична річ, яку виконується „на коліні", але не праця, яка вимагає розуміння чужої і дуже тонкого значіння рідної мови, аж до найдрібніших нюансів її думок і стилю. Шан. читачі „Нової Хати" зволять самі справити собі — як у тексті, так і наголовку Шатобріянового оповідання — назвище маврійських князів, а заміниться „Останній з роду Абенсерагів" вписати „Останній із роду Абенсераджів". — т. С.

— **З хроніки самогубств.** З балькону Скарбової Палати скочила в самогубнім намірі якась жінка і вбила себе. До цього часу не стверджено її прізвища. — 15-літній шльосарський помічник Е. Кухарський, з леку перед карою родичів, постріляв себе з фльоберта.

— **З темної хроніки.** Найпростіший спосіб, щоби доробитись хутко на крамниці маєтку, це збанкротувати. До такої старої повади догнувався власник крамниці з „галянтерією" Грубер, який узяв на борг сила товару, а коли треба було за нього платити, переніс його на инше місце, під чужу фірму, проголосивши банкротство. На жаль, вся ця операція вийшла на верх перед судом.

— **Крадуть, як круки.** У селі Худерлівці в Бобреччині свинарі змовлялись з війтом І. Камінським одержувати до сточу „пашпортів" на продажу свиней і їх заріз як здорових. Це ошуканство тягнулося би ще довше, як би якийсь ветеринар не зміркував, що всі документи фальшиві.

— **Яких авторів можна грати?** У львівськім міськім польськім театрі ставили недавно з великим успіхом цесу німецького письменника Клябунда „Крейдяне коло". Аж тут директор варшавських театрів Шифман оголосив статтю, подаючи до відома, що Клябунд є ворогом Польщі і в своїй „Історії всесвітньої літератури в одній годині" заняв супроти Польщі явно вороже становище. Внаслідок цього дирекція львівського театру рішила припинити дальші вистави „Крейдяного кола". Якби почали перевірювати, чи кожний европейський письменник, якого грають на польських сценах, є приятелем Польщі, тоді репертуар польських театрів став би дуже куцим. Два тижні грав у Львові Сольський „Міщан" і якось ніхто не пригадав дирекрорам польських театрів, що Горкий є комуністом, ще й приятелем деяких провідників радянського уряду.

— **Скільки в Польщі залізничників?** Польський міністр залізниць і міністр шляхів ведуть наради над тим, скільки залізничників треба звільнити зі служби, щоби заощадити скарб і не ослабити залізничного руху. Один каже, що „зредукувати" треба 18.000 залізничників, другий, що вистачить 10.000 чи 12.000. Скільки-ж є їх усіх і що вони робили до цього часу, коли залізничний рух, після такої редукції не буде припинений.

— **По широкому світі.** Недалеко Констанци (Румунія) найшли на залізничім шляху дві скрині з динамітом, імовірно призначених для королівського поїзду, в якім їхала мати короля і наслідник престола. — Бувш. радянський посол Красін смертельно недужий; у Ніцці зробили йому трансфузію крови. — У Парижі збирається 17. травня міжнародній конгрес власників готелів.

Дописи.

Тернопіль. (*Офензива Даниловичівців на Поділлі*). Дотеперішня акція ликоспівних хлібоїдів з під стягу Даниловича обіймала головно у значній мірі політично здеморалізоване Покуття і темні Карпати по Турку, полишаючи в спокою решту Східної Галичини. В останніх днях по свому „конгресі" в Станиславові рішилися вони піти і на Поділля, особливо на його північно-східні сторони, де перед війною радикальна партія мала деякий льокальний вплив у декотрих громадах в Тернопільщині, або у значній части повіту в Збаращині. На инших територіях галицького Поділля, поза Тернопільщиною і Збаращиною, за виїмком кількох громад бучацчини взагалі не мала ніякого значіння і ніяких впливів. Як досі на Покутті — так тепер на Збаращину, а в дальшій мірі, на підставі успіху в Збаращині, забажала нинішня хрунівська організація розтягнути свої сіти й на Тернопільщину, думаючи, що саме ті околиці вдасться їй легко здеморалізувати, коли їм пригадається старенького Даниловича, колишнього кооператора і провідника радикалів і довголітнього адвоката в Тернополі. В тій цілі нова „партія", покликана до життя польською дефензивою й оплачувана з гадючих фондів, вислала цілу гурму агітаторів — на разі головно в Збаращину. Агітаторами є члени дефензиви, всякі поліційні конфіденти й екзекутори Польської Дирекції Взаімних обезпечень, що знають українську мову, й ріжні викидки нашого громадянства. Всі заосмотрені в готівку для трактаментів, у „Селянський Прапор", у брошури з програмою партії і з історією станиславівського „конгресу". Українські установи, як читальні й кооперативи, ці темні духи очевидно оминають, за те агітують залюбки тільки при пиві в шинках і фундують потакуючим. Так попистувався недавно в Збаражі один з екзекуторів ПДВО. І неодин з присутніх у шинку напився за дарма від цього пива. У своїй агітації представляють нову хлібоїдську „партію" як позадками радикалів, бо при ній лишилися старі радикальні провідники, як Данилович, бувший посол селянин Лаврук і багато визних селян радикалів, що були членами управи радикальної партії. Вони всі дбають про інтереси селян і виступають проти української інтелігенції, що наш нарід хоче завести на манівці. Нові радикали, що лишилися при Макухові й Бачинськім з молодими адвокатами, не варті нічого, бо перестали — на думку згаданих агітаторів — бути радикалами, злучившися недавно з міськими соціялістами. А в тім — говорять даниловичівські агенти — багато з них навертається до Даниловича, свого старого провідника, коли побачать, що нарід за Даниловичем. А з українськими попами й панами, себто з інтелігенцією, що буде кирувати під Даниловичем і Лавруком, нарід порядно розрахується. Шинкові промови темних духів не знаходять відповідного резонансу серед присутних, тому можна бути певним, що вони не будуть мати успіхів серед нашого населення в Збаращині. Чи зовсім певні невдачі, що стрінуть даниловичівців у Збаращині, захотять їх опісля до офензиви на Тернопільщину, сумніваємося. Заведе їх також деяка надія на Новоселеччину, на яку рахують тому, що вона відтята від світа, а в додатку в Новому Селі є адвокатом зять Даниловича д-р Семик, по котрому сподіються, що хоч не є політичним сторонником свого тестя, то може надто гостро проти його агітаторів з „фамілійних мотивів" не схоче виступити. На всякий випадок свідоме українське громадянство в Збаращині, на котре в першу чергу розпочинають офензиву Даниловичівці, повинно заздалегідь освідомити наш тамошній загал перед новою кривдою і деморалізацією і використати до цього нагоду повітового „зізду" в Збаражі, який там задумують скликати даниловичівці. Збаращина перша мусить доказати, що на Поділлі нема місця для політичних ошуканців і зрадників нашого народу!

Делятин. (*Свято Шевченка*). Дня 11. квітня відбувся тут заходом читальні „Просвіти" концерт у честь Т. Шевченка. Саля української Каси була повна. Не бракувало ні одного визначнішого інтелігента, ні тутешнього священика: за три останні роки не було ще такого вечора. Міщане теж дали доказ зрозуміння ваги свята й взяли в ньому численну участь. Вступне слово виголосив коротко й палко учитель тут. української школи п. Бехметюк, який доложив найбільше заходів до уладження свята. Хори мішані й мужеські під орудою інсп. Антоновича вивели доволі важкі композиції. Зважившы, що крім кількох визначніших співаків, які аж здалека доходили на проби співали тільки початкуючі, можна ствердити, що всі пісні, крім Купчинського „Закувітчали" вийшли незвичайно добре. У хорі замітна була дисципліна. Декламації випали на пончуд гарно, а головно: учениці Ірени Вахнянинівної, ученика Романа Небелюка й панни Галі Семотівної, яка з повним зрозумінням віддеклямувала „Сову". Найбільше оплесків за свою декламацію одержав чотиролітний хлопчик Казієвич Нусько за уривок з „Гамалії". На кінець йшла вистава „Вінок на могилі Т. Шевченка" з учнями тут. прив. школи. Бажано було би, щоб загал більше інтересувався всякими виставами як до цеї пори, бо цим заохочується молодь до праці. — **Присутний.**

Нові книжки і видання.

КНИЖКИ:

1. „ОДРУЖІННЯ", комедія в 3-х діях. Переклала з Гоголя О. Пчілка. Видання книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові (Ринок ч. 10). Серія „Український Театр".

2) *Іван Франко:* „УЧИТЕЛЬ", комедія в 3-х діях. Третє видання. З портретом автора. Видання книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові (Ринок ч. 10). Серія „Український Театр".

ЖУРНАЛИ:

1. „УКРАЇНА", VI. з 1925 р. під редакцією акад. М. Грушевського, Видання історичної секції при Українській Академії Наук у Київі. На зміст тої книжки складаються: вступне слово акад. М. Грушевського, де подана загальна схема історичного процесу в минулому століттю; стаття Ів. Рабіякова про 1925-тий рік на Україні; стаття О. Гермайзе п. н. „Рух Декабристів і Українство". — Слідуюче число „України" має вийти присвячене 50-літтю закордонної місії М. Драгоманова.

2. „НАУКОВИЙ ЗБІРНИК" історичної секції Української Академії Наук у Київі — 1925 р. теж під редакцією акад. Мих. Грушевського. Збірник містить статті, присвячені соціяльним і економічним відносинам Гетьманщини, розвідки про літературний рух XVII. віку і статті з української фільольоґії та літератури.

3. „ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК" — книжка IV. за квітень. Зміст: О. Гонцай — Фата Морґана; М. Черемшина — Маленьку головка болить; Л. Могилянська — Ніч самогубців; Д. Бозяк — Тов. Андрій; Л. Л. — Спогади про події під Крутами; д-р Я. Гординський — Головні напрями в сучасній німецькій драмі; Нота — Проблема портрету; Ст. Сірополко — Реформа народньої освіти в Італії; М. А. — Неминучість; А. Моруа — Діяльоґи про командування; М. А. — Бондарівна; Д. Д. — До старого спорту; А. Карашевич — Рецензія; Бібліографія; Нові книжки.

3. „СВІТ". ілюстрований журнал ч. 8; Зміст: *І. Камінський:* Голодному місту; З нової жидівської поезії: *Д. Гофштайн А. Кушніров, М. Хащевацкі:* — переклад. *Вас. Агамачук Дмитро Косій:* Бекля Веорлямський; В 30-ліття смерти Чи існує другий місяць? Пильність і праця пчіл. Нові розкопки в Помпеях Чудо природи *Осип Берест:* Погода — З циклю: Мініятури великого міста *В. Сосюра:* Так мрачно в вечорі... *І. Кваснида:* Галичане на Радянській Україні *Степан Цвайґ:* Портрет Майбутнє білої раси Музей забавок *М. Лебідь:* На Порогах... З аматорської сцени Історія нот *Ян Неруда:* „Під трьома леліями" *Л. Гр.:* Гігієна щоденного життя Коли спалили останню відьму? Скільки Жидів на світі? *Жорж Санд:* Мала Фадета — роман (далі) Веселий куток Загадки — ІЛЮСТРАЦІЇ: Келиса Гільс — місце мандрівки побожних Індійців На морській ліхтарні З єгипетських розкопок (3 ілюстр.) З винаходів З діяльности Українського Педагогічного Товариства: Група учениць учительського семінара У. П. Т. у Львові; Ткацька школа У. П. Т. в Борщеві. З української графіки: *Р. Лісовський* — Ex libris З аматорської сцени в Замарстинові Чудо техніки Х. Раковський, представник Радянського Союзу закордоном З моди Зі світу.

4. „ЖИТТЯ Й РЕВОЛЮЦІЯ". щомісячний журнал громадського життя, літератури й науки: Рік II. Книжка I. за січень 1926 р. — Харків. Державне Видавництво України. Зміст: Наш рік; В. Сосюра: Скільки днів пролетіло над нами, Так мрячно в вечори; В. Ярошенко: З циклю „Серце"; М. Бажан: Неясний звук; М. Драй-Хмара: Ласкавий серпень; В. Липах: Минає літо; Юр. Яновський: Жертва богині Калі; Л. Фальківський: Казка; Ст. Васильченко: Синя стожка; Б. Генета: Місто; В. Штангей: Батрачка; Ф. Якубовський: До кризи в українській художній праці; Е. Перлін: З підсумків російської художньої літератури 1925 р.; В. Петрусь: Техніка мови; В. Білий: Міські слова на селі; О. Гермайзе: Свято української школи; Ол. Дорошкевич: Листи М. Коцюбинського до Ів. Левицького; П. Бенза: В. І. Ленін і українська справа; М. Волинський. Економічні питання на XIV. зізді ВКП(б): Б. Черняк: Як наділила селян буржуазна Польща?; Нотатки; Рецензії; Бібліографія.

5. „НАША ГРОМАДА" ч. 3—4 (29—30) за березень—квітень. Подєбради. Видає Українська Академічна Громада. Зміст: Б. Лисянський: Поетові — вигнанцеві; П. Богацький: Джерела революційности творів Шевченка; Б. Гомзин: Воєнна пісня; Херсонець: Es ist eine alte Geschichte; С. Гольдельман: Необхідна ясність Кубанець-Сам: Veni, vidi, vici; В. Бибік: До наших відносин з Югославянами; М. Єремія: Сокільство та його роля в нац. визволенню; О. Лицюк: Памяти про. В. М. Гордона; О. Саяно: Колективні селянські господарства на Рад. Україні; Глядач: Коли і як вертати; М. Диканько: З натури; Е. Маланюк: Спомин; Д. Геродот: Нехай; М. Е. Рабське; Наші організації; Театр і мистецтво; З місцевого життя; Від бюра праці.

„МОЛОДА УКРАЇНА" — ілюстрований журнал для всіх. За березень 1926 ч. 3. Рік IV. Видає М. Таранько (Львів, вул. Зіморовича ч. 3). Зміст: Б. Лепкий: В Тарасові роковини; В. Коновів-Старий: Батько народу; Т. Шевченко: Думи мої; М. Ліщинська: Одну сльозу; Л. Ст. Чотири хвилі з життя Т. Шевченка; Д-р Л. Кобилянський: Реком; М. Підгірянка: Мрії в годині сумерку; Павук і невільник; Тарас Шевченко: Гонта над гробом своїх синів; Арабські цифри; Історія книжки.

7) „СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК" — видає Центральний Союз Українського Студентства. Річник IV. за квітень 1926 р. ч. 4. Прага. О. Бабій: Може; Ю. Липа: Бенкет; В. Завіцький: В річницю великої революції; Е. Маланюк: Кріль бурю і сніг бути тему; Херсонець: Сьогодні; І. Доський: На зміну; В. Мартинець: Пора взятися за працю; П. Карманський: Наша інтелігенція в Бразилії; Самовидець: Українці; З життя чужоземного студентства: Всеросійський здвиг в Празі; Бібліографія; Літературний Блок-нот.

8. „ТЕХНІЧНІ ВІСТИ", орган Українського Технічного Товариства, ілюстрований місячник, присвячений всім галузям технічного знання. Рік II. ч. 1—2 за січень-лютий 1926 р. Зміст: Від Редакції; інж. Д. Желехівський: Покладя збоє і земного воску в Сх. Галичині та їх експльоатація; О. Сикуляк: Помір висоти вознесення літаків при помочі бездротного телеграфу; інж. С. Радзієвський: Електричні огрівачі лябораторного типу; Дещо про організацію та завдання здвижених звожаних лісів; З технічної літератури: Нова метода будування мостів; З Радянської України; Новинки; Надіслані книжки; Термінольоґічний кутик; З українського технічного Т-ва у Львові.

9) „УКРАЇНСЬКИЙ ІНВАЛІД", неперіодичний орган українських інвалідів на еміграції. ч. 2. з 25. березня 1926 р.

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", фаховий господарський орган Краєвого Товариства „Сільський Господар" у Львові ч. 4 за місяць квітень 1926 р. Зміст: 1) Поза сільського господарства в кооперації. 2) Розвій кооперативних сил в Чехах і у нас. 3) Рільники, беріться до управи тютюну. 4) Про меліораційне право в Польщі. 5) Незнаний у нас спосіб орання поля. 6) Як підніс чеський господар поплатність годівлі свиней? 7) Яка молочарня може вступити в члени Молочарського Союзу в Стрию? 8) Про нагляд над жеребцями та про реєстрацію розплодових бугаїв. 9) Як вигубити на овочевих деревах заразу чорного грибка? 10) Про вартість садівництва. 11) Зимовий ріпак. 12) Село на Волині. 13) Другий молочарський курс при Молочарськім Союзі в Стрию. 14) Вісти з „Сільського Господаря" (комунікати і звідомлення). 15) Господарські ради. 16) Всячина. 17) Нові книжки і 18) Оголошення ріжного роду торговельних фірм.

ОПОВІСТКИ.

Замість цвітів на домовину бл. п. Ліни Худяківної зложили українські товариства личаківської дільниці міста Львова 20 зол. на політичних вязнів, якими Покійна щиро опікувалася. 1590

Позір! Ситківкові токи на площі „Сокола-Батька" вже до вжитку. Члени: „С. Б.", українських спортових установ і шкільна молодь за виказкою користають зі знижкової оплати. 1589 1—1

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

проти Німеччини. Такий договір мав би своїм наслідком покинення Либою Ліґи Націй, яка не задовольнила литовських бажань. Тим самим одноцілий політичний балтійський фронт був би перерваний. Представник Латвії, якій загрожувала би економічна катастрофа радить з представниками инших сусідніх держав: Польщі, Финляндії, Естонії над можливістю нової ситуації.

В інформаційних цілях.

До побуту п. Кольбана в Польщі.

На днях побував у Варшаві член Секретаріяту Ліґи Націй і керманич її Секції для справ національних меншин п. Ерік Кольбан. Особливо зацікавився він положенням Українців під Польщею з приводу зажалень і меморіялів, внесених до Ліґи Націй Українським Нац.-Дем. Обєднанням.

Дня 15. ц. м. гол. секретар Обєднання п. Володимир Целевич відбув в Европейськім Готелі у Варшаві тригодинну конференцію з п. Кольбаном. На основі вичерпуючих документальних даних представив п. Целевич національну політику Польщі, особлившу увагу звертаючи на справу ліквідації українського шкільництва. На запити п. Кольбана подавав п. Целевич докладні інформації й пояснення, виказуючи, що тзв. закон про організацію шкільництва противиться трактатові про охорону нац. меншин, польській конституції і законові з 26. вересня 1922 про тзв. воєвідську автономію. Далі перейшов п. Целевич всі перфідні постанови шкільного закону для „кресів“ та всі фази „плєбісциту“ включно з поведінкою шкільних і адміністраційних властей. Опісля п. Целевич зарепрезентував п. Кольбанові висліди „плєбісциту“ і висновки з нього п. Грабського, подаючи покладне число українських шкіл перед і по „плєбісциті“. Також звернув п. Целевич увагу на „утраквізм“ і показав здивованому п. Кольбанові його вигляд в теорії і практиці. При тому торкнувся він також справи самоврядування, наскільки його руїна має вплив на шкільні справи.

П. Ерік Кольбан подякував п. Целевичеві за фактичний матеріял, додаючи, що Поляки закидають Українцям нельояльність у відношенні до польської держави і тим виправдують свою протиукраїнську політику. На те заявив п. Целевич, що Українці платять податки і дають рекрута, отже мають повне право вимагати, щоби й та держава, у відношенні до якої український нарід сповнює наложені на нього, нераз понад сили, (як напр. податки), обовязки, сповнила й свої обовязки у відношенні до українських громадян. Щож торкається любови, якої вимагають від Українців за нищення шкільництва і т. и., то це — зовсім зрозуміло — було би наскрізь протиприродним явищем.

П. Еріка Кольбана відвідали теж українські посли під проводом п. голови Українського Соймового Клюбу Сергія Козицького.

Очевидно було би легкодушно привязувати надмірні сподівання до цих інформаційних відвідин п. Кольбана, та всетаки ми не повинні залишити щонайменше інформування Ліґи Націй про польський режім і польську меншостеву політику. Тому слід подвоїти й потроїти внесення зажалень і меморіялів до Ліґи Націй, розуміється, опертих на докладних і безсумнівних даних.

З українського Закарпаття.

Ужгород, 14. IV. 1926.

Нагінка на Українців — „Праця єдина з недолі нас вирве“.

Відколи тутешні комуністи проголосили своєю метою злуку з Радянською Україною і видають свій орган „Карпатську Правду“ чистою українською мовою і фонетичним правописом, нагінка на Українців дійшла до свого апоґею. Не тільки півофіціоз „Подкарп. Гляси“ і инші секундуючі йому органи на Закарпатті, але навіть чеські столичні органи, як ось „28 Rijen“, нападають з ненавистю і злобою на український рух, на українських діячів і їх працю на Закарпатті. Дійшло вже до того, що „28 Rijen“ закидає ірēденту навіть Т-ву „Просвіта“, підозріваючи його в ріжних „ізмах“, хоч виділ Т-ва складається в більшости з священиків! Чеські шовіністи, що закладають тут свої школи виключно для жидівських і мадярських дітей, домагаються одночасно усунення із Закарпаття українських учителів і урядовців, яких начисляють ок. 800, бо — мовляв — українські діти горнуться радо до чеських шкіл, тим більше, що само місцеве населення чи радше його провідники не знають, якою мовою треба вчити в тутешніх школах. Це очевидно неправда, але чеським зайдам треба такого арґументу, щоб тим сміливіше ширити чехізацію. В останніх часах домагаються вони вже навіть введення чеського правопису до нашої мови і знесення кирилиці; латинським правописом видають вони і свою ґазетку для наших людей „Novoje Vremja“ — зовсім на подобу колишніх мадярських правительств, що видавали свої ґазетки для Закарпаття місцевим говором, але мадярським правописом. Чехізаційні і централізаційні змагання на Закарпатті пішли вже так далеко, що в цій автономній країні кожний урядовець Українець („Русин“) мусить піддатися іспитові з чеської мови, хоч від урядовців Чехів іспиту з нашої мови, недавно ще урядової, а тепер тільки „рівноправної“ з чеською, не вимагають.

Не дивлячись на чеські напади тровлю проти свідомого українства, на їх заходи витворити на Закарпатті ще одну, зовсім окрему „русинську“ чи „руснацьку націю“, українська стихія таки бере тут верх, здобуваючи чимраз більше прихильників. Поминувши комуністів, які тут представляють справді силу, розвивається дуже гарно „Просвіта“, працює інтензивно наш театр, є й гарні початки самостійного економічного руху. Селянство горнеться чимраз тісніше під прапор „Просвіти“, яка зорганізувала понад 100 читалень, видала понад 60 книжок, зібрала велику бібліотеку (понад 10.000 томів), музей, заложила „Руський Театр“, понад 30 хорів, театральних гуртків, курсів для неграмотних і т. д. А театр „Просвіти“, якого рівень справді високий, а культурна місія неоцінена, дав досі на Закарпатті понад 600 вистав, з того 360 в Ужгороді. Як бачите, праця тут кипить і вона єдина визволить нас від непрошених опікунів, від теперішніх чеських шовіністів і quasi-фашистів. **с.**

Криза польського уряду.

В неділю була в марш. Ратая нарада предст. коал. клюбів при участи прем. Скшинського, мін. скарбу Здзєховського, пос. Ґломбінського, Хацінського, Вітоса, Попеля, Марека і Дашинського. Мін. Здзєховський висував свою ек.-фінансову програму й полемізував із програмою ППС. Пос. Ґломбінський і Хацінський заявилися за проєктом мін. Здзєховського, Попель заявив, що оба проєкти не відповідають йому вповні. Пос. Марек і Дашинський були проти проєкту мін. Здзєховського. Дашинський заявив, що причини політ. і військової натури не позволяють соціялістам оставати в коаліції. Положення є поважне, а виясниться на понеділковій раді мін. Виступлення соціялістів із уряду можна вважати доконаним фактом. Марш. Ратай заявив журналістам, що виступлення соціялістів буде причиною димісії цілого уряду, а то огляду на держ. конечности, прим. будж. провізорію на май.

Вбивство б. мін. Ліндого.

(Самосуд сержанта.)

В суботу тривала ціле передполудне розправа проти б. міністра Ліндого. Відповідали адвокати на промову прокуратора. Перед оконечним замкненням розправи Лінде в т. зв. „оконечнім слові“ схарактеризував своє curiculum vitae. Вже як уч. VI гімн. кл. в австр. займанщині працював у польській конспірації, старався, щоби Поляки чулись Поляками, щоби їх найвисшим добром було відзискати незалежну Польщу. Має чисті руки, ніщо до них не прилипло. Може бути, що в його поступуванні зайшли помилки, але його інтенції все були найчистійші і совість має чисту. Була хвиля в його житті, що хотів инакше скінчити. Але був думки, що треба стати перед судом і очиститися з закидів. Спокійно жде присуду і просить видати такий, який суд признасть справедливим.

Розправу замкнули на тім, а предсідник заповів нараду трибуналу; вислідом її мав бути присуд. Оголосити присуд мали в понеділок передпол.

Лінде кинув салю розправ з кузином своїм Цивіцьким пійшов до свойого приватного мешкання в будинку П. К. О. при вулиці Бжозовій. На розі вул. Бжозової і Цлової приступив до Ліндого сержант польського війська і вистрілив ззаду в голову з 7-ми стрілового бравнінґа. Поцілений пять хвиль пізнійше закінчив життя. Вистрілив саме в хвилі, коли Лінде говорив до кузика: „Сподіюсь, що мене звільнять“. Виновник хотів утікати а Цивіцький пустився за ним. Тоді сержант вицілив до Ц-го, але по хвилі вийняв кулі з бравнінґа і сказав, що сам віддається в руки поліції. Сержанта відвели до поліц. комісаріяту. Спочатку не хотів зізнавати. Відвели його на команду жандармерії. Тут зізнав, що зветься Вацлі Цмелевський, має 35 літ з фаху паркетяр, при війську від 1915 р., служить при офіц. школі у Варшаві як сержант-санітар. Цмелевський служив теж при жандармерії. Виступав теж як свідок перед двома роками в т. зв. інвіґіляційнім процесі Пілсудського, коли то майор Печонка самовільно інвіґулював Пілсудського.

На розправу Ліндого ходив часто. Вважає себе другим Мурашком. Думає, що все лихо, яке є в Польщі, походить від таких людей як Лінде. З розправи набрав переконання, що Ліндого звільнять. Оборону ведено для Л. корисно, ставили його як зразок будівничого Польщі. Прокуратор дуже слабо конструував обвинувачення. Рішився вбити Ліндого, хоч знав, що деякі партії схочуть це брати для своїх цілей або виступлять проти нього. Вбивство виконав самочинно.

Цмелевського відставили до військового арешту.

При вбитім найшли лист зредукованої урядички ПКО. Оршівної, в якім повідомляє Ліндого, що була на розправі, що вона й її пок. чоловік зазнали багато добра від нього, та що Л. впав жертвою інтриґи. Оршівна зізнала на поліції, що на салі розправ сидів біля неї сержант Цмелевський і чула, як говорив, що тих, які сидять тут із Л. треба усунути і що сподіється, що найдеться другий Мурашко. Сконфронтована пізнала Цм.

Є чутки, що Цмелевський, якого в останніх телеграмах називають Тшмельвеським, убив Ліндого на припоручення змовників. Цм. стане перед наглим судом.

НОВИНКИ.

— **Авторський вечір М. Вороного** відбудеться дня 20-го квітня у великій салі Т-ва Лисенка. Автор прочитає спомини про І. Франка, власні поезії та переклади з француських поетів.

— **Нова серія „Вертепу наших днів“** — галерія нових ляльок: фашистів, аргистів, письменників і кандидатів на послів, почнеться 24-го квітня у великій салі Т-ва Лисенка.

— **Памяти М. Драгоманова.** Дня 26. березня відбулося в Київі в салі Всенародньої бібліотеки спільне засідання історичних установ Української Академії Наук, присвячене памяти М. Драгоманова. Акад. Грушевський засував у свому рефераті науково-громадський і революційний характер діяльности Драгоманова за кордоном у звязку з тодішним революційним рухом України і Росії. І. Житецький подав у свойому рефераті відомости про „Останній виїзд Драгоманова за кордон“, а проф. Гермайзе окреслив діяльність Драгоманова як етнографа й фолькльориста і спинився довше на його працях у ділянці історичної критики і публіцистики, підкресливши наближення його до марксизму в аналізі історичних процесів.

— **Українізація червоної армії.** На третій партійній конференції військових спеціялістів Харківщини заявив Затонський про українізацію червоної армії між иншим таке: „На Україні три четвертині армії складають Українці, а тому треба рішучо перевести українізацію командного і політичного її складу. Тепер зукраїнізовано в цілости вже дві дивізії. В найблищому часі закінчиться українізація ще двох дивізій. В тому відношенні треба знати, що в армії не дармують але й нікого не просять“.

— **Переселенський рух з України.** Кольонізаційний фонд Півдня України, вирахований 1921 року, на 1·9 міліонів гектарів, нині значно зменшився. За останні чотири роки досить інтенсивно йшов процес еміґрації переселенців з лісо-степу і крім того, місцеве населення, поконавши наслідки голоду 21 року, теж змогло зайняти й обробити велику частину фонду. Отже на 26 рік вільних земель залишилося лише 500 тис. гектарів, де можна оселити біля 38.000 дворів. Проте потреба України, особливо прикордонної смуги, вже нині визначено в 200 тис. дворів. На найближчий період природній зріст населення в лісо-степу викличе потребу переселити ще біля 300 тисяч дворів. В такий спосіб на семирічний період Україна потребує кольонізаційного фонду на переселення біля 500 тисяч дворів. В біжучому році всесоюзний переселенський комітет видав Україні дозвіл на переселення 40 тисяч людей на землі Всесоюзного кольонізаційного фонду. Порівнюючи з фактичною потребою України ця площа невистарчаюча. Складає вона лише 28 проц. союзної площі колфонду, яка буде заселена протягом цього року. Такі обмежені можливости планового переселення причиняються до того, що в сучасний мент зростає самовільне переселення українських селян за межі республіки. Так за минулий рік цей рух тільки на схід Союзу дійшов до 20 проц. загального розміру переселення. Виходячи з такої гострої потреби українського селянства в переселенню, Наркомзем звернувся через Раднарком до Ради Праці й Оборони з проханням збільшити переселенський запас землі для України і відвести землю на переселення 60 тис. людей, себ-то 40 проц. кольонізаційного фонду Союзу.

— **Закінчення контрактового ярмарку в Київі.** Голова київського ярмаркового комітету М. Я. Волинський обговорюючи зі співробітником Ратау підсумки ярмарку, що покінчився 31. III. зазначив: Односторонній ярмарковий оборот дійшов до 71 міліонів карбованців, а двосторонній до 142 міліонів. Заключено великі умови на низку товарів, зокрема на хемічні товари і на цукор і цим зроблено перший крок до переходу від товарового до контрактового ярмарку. Великим досягненням ярмарку є притягнення до нього дефіцитних товарів, зокрема мануфактури, що її на ярмарок звезено біля 150 ваґонів. Зложено цілу низку угод на експортний і промисловий сирівець на загальну суму 5 міліонів карбованців. Заключено великі умови про експортні яйця. В часі ярмарку відбулись в Київі два всеукраїнські зїзди: біржевий і торговельний. Можна сміло сказати, що весь ярмарок відбувся дуже жваво та створив підвалини під дальший розвиток.

— **„Останній із роду Абенсераніів“.** Знаменитий, а якупі з цим і одинокий досі український журнал, присвячений модам і справам домашнього хазяйства, „Нова Хата“, на разі ще дуже скромненький своїми розмірами, виглядом і змістом, помістив у цілій низці своїх чисел торік і цього року переклад із Франсоа Шатобріяна п. н. „Останній з роду Абенсераґів“. До цього перекладу, зладженого живцем із польської мови, доводиться нам тут подати історію того роду й декілька своїх повічень. А саме: славний маврійсько-арабський княжий рід Абенсеражів в Еспанії, який своє походження

Стан непевности.

Пять місяців коаліційного уряду в Польщі — то пять місяців дальшого погіршування вже й так невідрадного господарського положення й поглиблення стану непевности й тривоги. З кожним днем, з кожною годиною зростає та непевність, збільшується тривога, наближуючись до якоїсь невідомої і важкої в своїх наслідках розвязки.

Саме тоді, коли премієр Скшинський, сповнюючи обовязки міністра закордонних справ, роїзджає по центральній Европі, у Варшаві збіраються важкі, оловяні хмари. Сяк-так склеєний дефіцитний прелімінар на квітень пригадує польським державцем прихід травня, в якому не буде покриття найконечніших державних видатків. По всій Польщі відбуваються демонстрації безробітних і голодних. З важким трудом склеєна коаліція тріщить, а основна точка її „програми": утвердження хиткої й химерної валюти та зрівноваження бюджету стає все більше недосяжною мрією.

Краківський „Час", величаючи дипльоматичну поворотність Скшинського з нагоди його побуту в Празі й Відні, не ворожить довгого життя його коаліційному урядові.

„Коаліція — пише „Час" — на протязі майже пяти місяців не зрослася з собою і не створила спільної програми. Без сумніву вона виявляє тенденцію до розпаду. Колиб тільки такому зручному й бистрому політикові, яким є гр. Скшинський, вдалося при нагоді розвалу коаліції не допустити в Польщі до хаосу, до доби пронунціяментів і переворотів, з яких могла би вона лише вийти знесилена й розбита, а хто знає, чи взагалі здатна до життя".

Важка журба пригнічує польських політиків за найближче майбутнє, за долю й екзистенцію держави. Створена перед пяти місяцями коаліція була останньою дошкою рятунку. Коаліція, зложена з сорокатих, консервативно-кулацько-соціялістичних елементів поставила собі метою зрушити польський державний корабель з тієї мілини, на якій він осів. Правительственні партії постійно шукали спільної мови, тупцювали безрадно на одному місці, раз-пораз залагоджували наростаючі конфлікти, а тимчасом життя йшло своїм ходом, не звертаючи уваги на зарадчі способи коаліції, події розвивалися з елементарною силою, а коаліція тільки відбігала за ними — остовпіла, здивована й безрадна. Тому й не диво, що сьогодня коаліція вже випустила керму зі своїх рук, що вона є більше глядачем, як творцем і учасником діючих і наростаючих подій. Коаліція, виказавши свою непідготованість, нездарність і невмілість опанувати положення, стала тільки базою для поглиблення стану непевности.

„З програми" коаліції не здійснено ані одної букви, обі покривлені лінії коаліції (віщехпольсько-ендецька й пепесівська) заломилися на самому вступі. Зайвим було би говорити про погіршення господарського положения Польщі, яке кожний громадянин досадно відчуває на собі. Всі реформи, звязані з рівновагою буджету, покінчилися соймовими промовами й ґазетними статтями. Військовий бюджет фактично не нарушено, війська не зменшено, стану поліції не дозволила торкнути польська реакція, а зрештою й поліція сама виявила конечність свого істнування в дотеперішній кількости. Розправи з безробітними й весняно-сезонові арешти на „кресах" та численні „розкриття" комуністичних організацій включно з політичними процесами — мовляв — як на долоні виявили конечну потребу навіть побільшення поліції. На редукцію платень бюрократії не погодилися пепесівці, рахуючись з надходячими виборами. Павперизація населення, недостача кредитів, відсутність готівки, все поширювані редукції в урядах, торговлі і промислі, мертвота у варстатах праці — ось що наближує грізну крізу. Уряд береться на всі способи, щоби тільки розрідити перегущену атмосферу. Крім заспокоюючих промов, обіцянок дешевенького оптимізму, в деяких відступах часу в „патріотичній" пресі пускається качки про закордонні позички. Але в це вже ніхто не вірить. Сьогодня пересічний громадянин знає, що передумовою якоїнебудь позички є радикальний перестрій Польщі під політичним і соціяльним оглядом. Навіть в польському громадянстві мало хто покладає надії на теперішній сойм і на його уряд. В польському громадянстві, не говорячи вже про „національні меншости", все ширшим руслом під буденною поверхнею життя течуть підземні течії. Опозиційний рух серед широких мас набирає все більшої сили, і то рух подвійного характеру: робітничо-соціялістичний і монархічно-реакційний. Розуміється, окреме місце займає в тому стані непевности становище непольських народів.

Те, що діється тепер в Польщі, не можна инакше назвати, як розклад. Партійна гризня досягає зеніту, перекидаючись до армії. В таких умовах повага коаліції і його уряду, які не в силі дати собі раду з найпримітивнішими вимогами життя, постійно упадає, затрачується. Можна сміло твердити, що на уряд і коаліцію всі вже махнули рукою і продумують над новими зарадчими способами. З одного боку думається про створення нової коаліції без пепесівців, а за те з монархістичними землевласниками (дубадеками), що поставить в різку опозицію робітничо-селянські маси, — з другого видвигається ріжних „диктаторів" поодиноко або в спілці (Пілсудський - Дмовський - Вітос). Крім того чергуються в тих кінотеатральних комбінаціях ріжні ґенерали і т. и. Найближчі тижні, а може й дні можуть принести крізу на становищі президента польської республики.

Такий момент, стан непевности, розкладу і наймождивіших концепцій та комбінацій вимагає від нас сторожкої уваги. І не лише уваги, не лише слідкування за подіями, але головно обєднання всіх активних сил, створення одноцілого національного фронту, який був би нашою спільною опорою і захистом в днях бурі і негоди.

Німецько-радянський союз.

Ідея Бісмарка чи нешкідливий пакт?

Переговори між німецьким і радянським урядом у справі підписання пакту про взаємну невтральність на випадок війни, дають підставу до хвилюючих коментарів чужинної преси. Французька преса ділиться у своїх поглядах на пакт; частина каже, що ця тактика є продовженням старої політики Бісмарка і що Німеччина хоче вести дипльоматичну гру на двох фронтах, щоби у кожній хвилині могла шахувати своїх непевних союзників. За те офіціяльний „Тан" заявляє, що німецький уряд повідомив Париж і Льондон про свої переговори, яких метою є підписати дружній договір на основах льокарнських принципів. А проте це порозуміння звертають також з останнім виступом Чічеріна, зверненим гостро проти Ліґи Націй, з нагоди намірено конференції роззброєння. Радянський уряд — пише „Таймс" у статті з дня 14-го п. м. — завсіди вважав льокарнську політику зверненою проти договору в Рапальо і проти торговельного радянсько-німецького порозуміння підписаного у жовтні 1925 р. Головно німецькі націоналісти стояли на становищі, що дотеперішні німецько-радянські взаємини повинні довести до мілітарного союзу. Дарма, що німецький уряд офіціяльно ніколи не признавався до таких ідей, було чимало даних на те, що він бере напрямок на схід, хоча й не протестує проти західній політики Франції та Англії.

Важко нині здати собі справу, в яку форму виллється це порозуміння. Економічна співпраця Німеччини з радянським союзом не є легка з огляду на різкі ріжниці устрою двох держав. СРСР. потрібує тепер гроша; Німеччина сама не має його на власні потреби; хіба, що стане посередником між американським капіталом. Англійська преса силкується зайняти супроти наміреного „реасекураційного" договору посереднє становище, доказуючи, що його не треба дуже лякатись.

Заломання балтійського фронту.

Литва порозумівається щодо пакту з С. Р. С. Р.

Литовська та німецька преса подає звістку, що Литва веде переговори з радянським урядом щодо спеціяльного договору ширшого ніж усі ті, які СРСР. підписав до цього часу з иншими балтійськими державами. СРСР. має дати ґарантії Литви щодо охорони виленського кордону проти Польщі та Мемеля.

М. ГОЛУБЕЦЬ. 3)

Петро Холодний.

Правда, ні траґедія душі Катерини, ні настрій, викликаний „епізодом", не увіходять в репертуар „малярських" засобів, яким поклонялася недавна „формалістика" художньої критики, алеж інтуітивно найдене Вороним становище вказує, що до творчости Холодного треба підходити якраз з цього боку, через що з иншого погляду невдачний експеримент, виявиться у нього рішучим кроком вперед. Переконує нас про це дальший еволюційний процес артиста.

Світова заверюха перепинила орґанізацію третьої української виставки, що дякуючи цензурним перепонам, мала відкритися не в Києві, а в... Москві.

Коли 1917 р. розвалилася російська імперія, пробуджена до нового життя Україна заставила усіх своїх свідомих громадян до здвоєної праці над будовою і зміценням нового суспільно-політичного ладу. І в заслугу керманичів відродженої української державности треба покласти факт, що в повені назріваючих з години на годину справ не поминули суто-культурних, здавалось би, „неактуальних" в той гарячий час питань.

В перших днях березня наспіла на Україну вістка про революційні події на півночі, а вже 18. березня відкрито в Києві першу українську ґімназію, якої директором став Петро Холодний, що до того часу був асистентом і вчителем при катедрі фізики київської технічної школи, від 1916 р. директором комерційної школи київського товариства учителів. Осінню 1917 р. покликано Холодного на становище товариша ґенерального секретаря освіти, з дорученням розробити питання орґанізації українського шкільництва. На тому становищі оставав він до часу, поки не став сам ґенеральним секретарем освіти, а зложив уряд щойно разом з розбиттям українського державного корабля на... еміґрації.

Навала чергової праці в секретаріяті й поза ним, відтягла артиста від його хемічної лябораторії та палітри, всеж таки при його участи й інтензивній допомозі вдалося вже в перших часах української державности зробити чимало в напрямі пляновоі орґанізації українських художників та покласти трівкі, до нині не знищені, основи під мистецьке шкільництво України. Ще за Центральної Ради відкрито в Києві українську Академію Мистецтв, що — пройшовши тяжкі часи орґанізації, внутрішні тертя та завзятя ворогів, хоч і під зміненою фірмою, устоялася до нині. Зразу сотворено центр, до якого не тільки хлинула молодь, але й ті художники Українці, що як Нарбут і Мурашко, стояли досі одалік українського життя й мистецтва...

Вслід за оснуванням академії прийшла черга на „Національну ґалерію". Цілий ряд власників картинних збірок, цілий ряд артистів висловив згоду поповнити ґалерію своїми збірками та творами, при чому започатковано заходи над ревіндикацією мистецького майна України, вивоженого сотками літ у Московщину. Для цього ще за гетьманської влади утворилася при секретаріяті освіти спеціяльна комісія, яка довгий час працювала під проводом нашого артиста. Правда, опанування України большевицькою владою змінило само заложення питання ревіндикації шляхом націоналізації збірок, але не можна сказати, щоб праця комісії пішла надармо. Орґанізація публичних коллекцій радянської України нерідко оперлася на матеріялах, устійнених зорганізованою Холодним комісією.

Український уряд, який взяв на себе орґанізацію Академії й ґалерії, не полишив без допомоги питання орґанізації самих трудівників мистецтва. При помітній допомозі уряду зорганізовано „Товариство українських Архитектів", а опісля „Товариство українських художників і діячів (теоретиків) українського мистецтва". В червні 1918 р. відбувся в Києві всеукраїнський конгрес артистів і діячів мистецтва, получений з виставкою, яку можнаб назвати третьою в своїому роді. По замірам аранжерів, серед яких бачимо й Холодного, виставка мала бути всеукраїнською мистецькою маніфестацією і тільки дякуючи несприятливим умовам часу такої мети не досягла. Поза межами виставки осталися гурти українських художників — Харкова, Чернигова, Катеринослава та Одеси, не кажучи про Львів, який теж остався з боку.

До тогож короткий речинець, від заповідження виставки до її відкриття, не дозволив і тим артистам київського гурту, що приняли в ній участь, на підготівку й добір найбільш відповідних експонатів. Атмосфера нервозности й поспіху, яка характеризувала усі тогочасні почини, відбилася й на виставці; загально сірий тон був небажаним вислідом цього настрою.

А всеж таки поруч Василя Кричевського, найповніше запрезентував свою творчість Холодний. Виставив він понад тридцять картин, з приводу яких завважила київська критика, що Холодний належить до тих, навіть в Европі, нечисленних художників, які — досягнувши певного рівеня — не стають на місці, а йдучи далі, раз у раз кидають позад себе усе нові й нові твори, засадно кращі від попередніх.

(Продовження буде.)